

Светислав Божић, несумњиво један од најзначајнијих српских композитора свих времена, професор на Факултету музичких уметности и врсни национални мислилац и социокултурни аналитичар, у ексклузивном разговору најављује своју управо завршену оперу "Меланхолични снови грофа Саве Владиславића", те књигу есеја "Жамор лета 2006.". Његову музику, засновану на православној традицији и византијском културолошком коду изводили су бројни врхунски домаћи и страни извођачи, а посебно је плодна његова сарадња са светски чувеним хором "Г линка" и Државном филхармонијом из Украјине. Божић је динамичан, отворен и надахнут саговорник, који у избору између тренда и вечности никада није имао дилема.

1. Увек сте у покрету, радите и стварате, шта ново могу да очекују Ваши поштоваоци?

Неко ко се бави, релативно дуго, пословима уметности, неко коме је уметност ушла у крв и била део његовог живота малтене и пре рођења, увек нешто ради и из тог рада се понекад, милошћу Творца, обликују целине које завређују пажњу превасходно личног критеријума. Затим је могуће да се постигне и пажња колектива, који би требало то да чује, да са тим стваралаштвом размењује своју енергију и да активно учествујући, допуњава оно што смо некад негде у својој посвећености заборављали. Завршио сам после вишегодишњег, али у задњој години интензивног рада оперу "Меланхолични снови грофа Саве Владиславића". То је опера у седам сновиђења, целовечерња опера, са могућношћу да се та сновиђења поделе у две или три целине, тако да имамо нешто што враћа једну врсту сценског ентузијазма на нашу позоришну сцену, у форми која је угашена са нашим корифејима попут Коњовића и Стевана Христића.

2. О чему говори опера, како је настао либрето?

Опера "Гроф Сава Владиславић" говори кроз неколико ликова, кроз неколико судбина, она је сва у сновима. Либрето је написан тако што су сложени готови делови из песама Црњанског, Дучића, Настасијевића, из драме "Никола Тесла" Милоша Црњанског, тако

да се затвара један круг од неколико слојева палимпсестне технологије. Реч је о сновиђењима, о метаморфозама кроз сан мушких и женских ликова, а сви су они једна могућа жуђена еманација самог грофа Саве Владиславића. Пренесено – то је могући сан Немањића, могући сан самог Симеона Мироточивог, који је ходио тим земљама од Травуније до Свете Горе и Русије, до границе Кине коју је гроф Сава Владиславић размеђио, све до Венеције и Холандије, свих тих предела који су градили потоње руско царство, а српско је тада већ утонуло у неки могући сан и неки могући наговештај буне и спасења од вековног отоманског ропства.

3. Да ли сте оперу, како је то често случај, радили по поруџбини?

Опера је дело које није поручено, то је поруџбина изнутра онога који је бдио на разне начине. То дело је понуђено у овом тренутку нашој београдској Опери, Народном позоришту наравно, самом управнику Дејану Савићу. Они ми још нису одговорили, мада се ја надам да ће имати снаге да одговоре на било који начин – да или не, и да се следствено томе крене у могући рад који ће тражити пар месеци спремања да би то дело на адекватан начин заживело. Сам материјал постоји у нашем фондусу, наша кућа има и хор и певаче и оркестар, ништа не мора да се домирује са неких других страна, потребан је само духовни ентузијазам оних који то буду радили. Ако таква одлука буде донесена, наравно.

4. Најавили сте и нову књигу есеја. Остајете ли на трагу досадашњих промишљања?

Други посао који је завршен и срећно приведен крају је књига есеја "Жамор лета 2006.", са поднасловом – Фрагментарне варијације на призивану тему и електроником утиснута сећања предака. У поднаслову лежи одговор да су то размишљања која се тичу музичко-духовног, животног, искуственог простора који се одиграва и који се одиграо у сазвучју са свим могућим додирима у литератури и музици који су везани за мој спектар живљења. Да би се свему томе додала једна струковна нота, појављује се компакт диск клавирске музике, премијерно, и оно што је интересантно, одсвирао га је компјутер на један врло инвентиван начин.

5. Зашто компјутер, шта је са нашим извођачима?

Био сам принуђен да тако реагујем, јер наше извођаштво каска за оним што се дешава у стварности, оно је сувише архаично, а превише често прича о нечему што је модерно. Наш начин вербалног комуницирања је веома модеран, али оно што чинимо и деламо је јако споро и негде далеко у периферији архаичног, то је велики несклад између речи и дела. То је проблем једне културе која је поново, а реч је о 21. веку, у неком прелому, у тражењу, рекло би се нечега што је већ одавно могло бити канонска ствар.

6. Процес глобализације је у току, поједини кажу да смо већ постали провинција једне империје. Шта Ви мислите докле је стигао тај процес?

Глобализација је вишеслојни ток различитих енергија и она не мора бити кобна по мање народе. Наравно, може бити кобна по њихов географски простор, по њихову целовитост, може бити понекад у политичком смислу побеђујућа ствар, али оно што један човек доноси, оно што је ствар појединца, глобализација не мора да угуши. Важно је да неколицина обдарених, који то разумеју, који то схвате на један послушан и прилежан начин, буду одани том циљу и да упорно остану на површини воде, која је једнака и у Београду и у Њујорку, ту нема провинције. Уколико желимо фронтално, у једном приземном малограђанском хедонизму провинцијално урушене земље, да градимо елитизам, онда је глобализација заиста смртоносан процес. Даровити појединци још увек имају шансу, као што је то увек било у свим временима кроз векове који су прошли, свесни свог дара, веома радни, посвећени, добрим параболома ушављени, могу да изнесу ствар, да је држе на површини воде. Наравно, велико је питање шта ми хоћемо да остваримо, да ли хоћемо да будемо моћна држава која се може прећи за пет минута колима или хоћемо да будемо паметна целина, што је далеко важнији и способнији елемент наше нарави? Тек би од тога могли у неком времену које нам није склоно, да направимо једну целину која ће бити респектабилна. Глобализација није опасан процес уколико верујемо у појединце који треба да је подигну.

7. Нова рунда преговора око Косова и Метохије је у току - колико се све то тиче појединца и како се то одражава на сваког од нас?

Ако се зађе довољно дубоко, али не ирационално дубоко у суштину барем свог посла, онда се сасвим другачије разумеју ствари на политичкој вертикали и хоризонтали. Оне делују веома урушавајуће и кобно, међутим, ниједна се ствар и ниједан план није до краја завршио жељом онога ко је то хтео да оствари. Увек постоје фусноте, увек постоје ометајући елементи, тако да ни Косово и Метохија не мора бити тако трагично разрешена драма тог света у скоријој будућности. Ко зна какви ће се ветрови појавити, шта ће доћи из тог небескога свода, који је и оформио ту целину и учинио је тако важном

и делатном у нашем роду и не само у нашем. Љубав ка Косову и Метохији, свест о његовом значају долази из небескога пространства, и то ће пространство имати снаге и разлога да се брине и стара о томе. Ми морамо да вратимо свој духовни и ментални склоп у праве енергетске изворе Косова и Метохије, да би разумели шта хоћемо с тим, да би разумели шта она заправо значи, како се та територијалност и та политичка арбитрација у овом тренутку може вратити у наш живот. Ми смо често, дуго времена, а можда цео 20. век, у неким маглама у виду пролирене крви и неког невештог гласања и трибунисања. То су наши поступци који нам се нису лепо вратили, па морамо изнутра, дубином истинског сазнања себе да доведемо у духовни склад који ће гарантовати нашу примерену географску, територијалну и сваку другу па и значењску просторност.

Недостаје нам, барем у овоме тренутку, снажније и целовитије присуство оне духовне енергије која би у нашу дипломатију унела јаке аргументе доминирајуће православног увида и са њим афирмисала оне савезе, пре свега са Русима, који би значили елиминацију коминтерновски елитизираниог па и народски занесеног атеизма.

Недостају нам ОХРИСТОВЉЕНИ дани и такво посвећеништво у којима неће бити места за псеудодемократске малверзанте, либералне комунисте, народне прваке који су разочарани у неостварене младалачке политичке идеале заволели род, бесомучно нудећи социјалну правду и такво елементарно благостање, које ни Творац није предвидео.

Недостаје нам креативнији склад православне цркве и државе, који би произашао из природног стања духовне вере и воље већинског народа.

Више од свега доминира сазнање да се држава оградилa од таквог склада, доводећи српску православну цркву на ниво делатности коју треба да помаже и финансијски дотира надлежно министарство. Тиме се у нешто слободнијем третману изједначавају права српске православне цркве са рецимо неком туристичком асоцијацијом. Допустивши овакво стање држава је изгубила ауторитет и допустила већ увелико оседелим интелектуалцима да и опознело омаловажавају духовни капацитет и вољу народа, да кроз младе а активне на политичкој сцени до изнемоглости јашу духовну енергију без које се ни један педаљ територије, а поготово Косово и Метохија, не може заштити ни трајније сачувати.

8. Како оцењујете нашу музичку сцену, али не само ону којом се Ви бавите, него све што

допире са наших радио и ТВ станица и околине?

Ова проблематика је апсолутно у нескладу са проблемом о којем смо претходно говорили - ми хоћемо да имамо Косово и Метохију, а са друге стране хоћемо да будемо све време у неком кафићу, ресторану, на ТВ Пинку и да гледамо "Свадбу 48 сати" и да нас подучава Б92. Такве ствари не иду заједно. Наша музичка понуда, није важно ког жанра, је катастрофална, она сатире свеже и нормалне увиде нашег човека. Наш човек, осим ретких појединаца, оптерећен том врстом какофоничног звука, не може одржати менталну уредност, бива разорен. Он гласа у смислу путовања на утакмицу, тако се враћа са те утакмице. Једноставно то су гестови које 21. век више неће моћи да поднесе. Морамо да склонимо овакву врсту музике из наших живота ако хоћемо да имамо нешто.

9. Шта су Егзит и Гуча?

Ма колико се о њима причало, то су већ превазиђене формације. Оне ће потрошити оне који су паду склони, што би рекао Бранко Миљковић, ствари ће се и ту намирити, земља ће појести оно што мора да поједе, остаће опет оно што је јако и здраво да тражи нови садржај. Они зато цветају јер им се посвећује превише пажње, у њима је много материјала који не води једном сконцентрисаном, квалитетном и делатном начину размишљања и процењивања времена у ком се живи.

10. Има ли неки позитиван пример, неко ко ствара нешто што ће можда ући у нашу баштину?

На плану музике има тога, колико је доступно ушима сваког појединца, јер ми често не знамо за највредније ствари, али можемо да дахом свог духовног искуства разумемо да се нешто лепо ваља и промаља. Имамо доста остварену тзв . етно-сцену са неколико аутора, а они знају који су, али то нису довољно референтни трагови, управо они воде ка успављивању свести једног народа. То је већ хедонизам који је обавио Стеван Мокрањац. Ми смо сахранили Стевана Мокрањца, а направили смо од дилетаната Мокрањца. Овде стално имамо процес негативног књиговодства и музичког и духовног – стално хоћемо да право заменимо лошим који личи на право. Увек имамо потребу за сурогатима. Један народ који је толико склон сурогатном начину храњења и опстајања увек доноси погрешне одлуке. Људи који се баве музиком се не баве том елементарношћу, јер су свесни да је та елементарност, тако вулгаризована кроз понуду сурогатне естраде, управо унизила наше менталне, духовне и интелектуалне

потенцијале и довела нас у ситуацију да врло неселективно и несолидно процењујемо нашу будућност. Нама су потребни суштински енергетски удари и само из њих можемо донети праве одлуке.

11. Значи ли то да свако за себе мора да поведе унутрашњу битку?

Управо то је једино што се данас мора, то је задатак сваког човека, поготово обдареног. Уколико желимо да променимо свет, чувено је то, чак и злоупотребљавано, али тако је – промените прво себе. То је врло тешка мера, али ми то нећемо, увек покушавамо да мењамо слику у огледалу, никада ону која је изворна.

12. Како Ви мењате себе?

Кад је реч о мени, то је углавном кретање супротно ономе како би моје тело и мој хедонизам хтео. Значи увек пре устати, зауставити се негде, радити више него што изгледа да је потребно, радити више него што то и други очекују – то се очекује од оних који знају и који могу. Они који то не могу, они су ту да развлаче, да гњече ствари, да упропаштавају. Ми се боримо против тога- пре свега у себи и против таквих који су наша врста двојности у свакодневном животу.

Разговарала: Маја Радонић